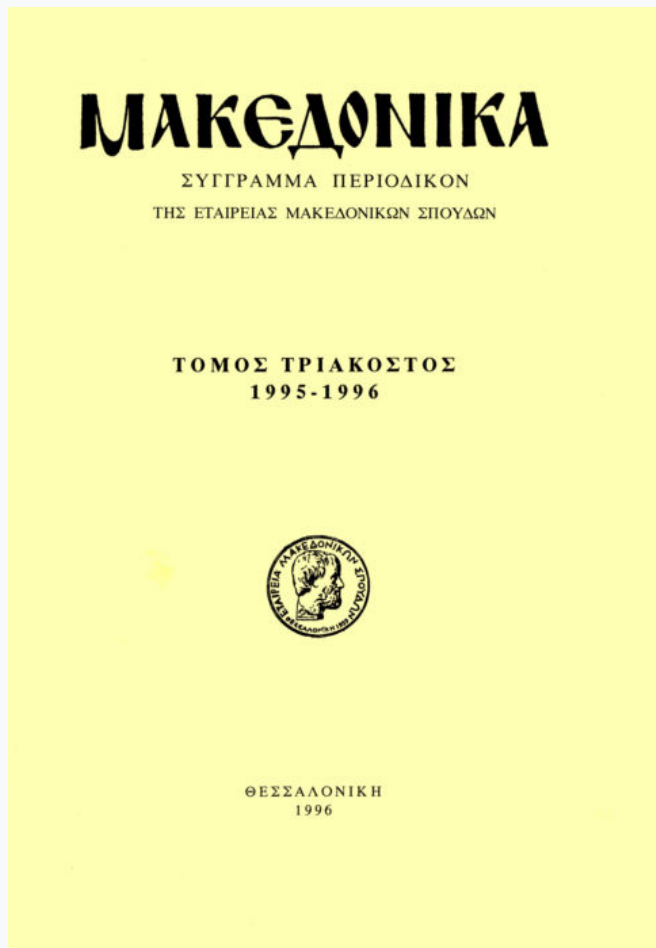

Μακεδονικά

Τόμ. 30, Αρ. 1 (1996)

Νικολάου Αργ. Λούστα, Λαογραφική μελέτη
Νιβεάστας= Νέβεσκας= Νυμφαίου Φλωρίνης

Αθ. Ε. Καραθανάσης

doi: [10.12681/makedonika.256](https://doi.org/10.12681/makedonika.256)

Copyright © 2014, Αθ. Ε. Καραθανάσης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καραθανάσης Α. Ε. (1996). Νικολάου Αργ. Λούστα, Λαογραφική μελέτη Νιβεάστας= Νέβεσκας= Νυμφαίου Φλωρίνης. *Μακεδονικά*, 30(1), 355–357. <https://doi.org/10.12681/makedonika.256>

Στό δέκατο πέμπτο κεφάλαιο ο συγγρ. μιλεί για την πολιτική και οικονομική κατάσταση στην κομόπολη μετά τα γεγονότα των ετών 1946-1950 με τις πολλαπλές δυσκολίες στην καλλιέργεια του καπνού, αλλά και την εργώδη προσπάθεια των κατοίκων για ανάκαμψη. Τότε, μετά τα μέσα της δεκαετίας του '50, σημειώνεται και η μετανάστευση με όλα τα άρνητικά παρεπόμενά της, έννοοιμε δηλ. τόν δημογραφικό και παραγωγικό μαρασμό. Έξετάζεται, ακόλουθως, η πολιτική ζωή στην Προσωπασάνη για την περίοδο 1960-1974 και κατόπιν η ζωή μετά την μεταπολίτευση και οι προοπτικές που άνοιχθηκαν γι' αυτήν. Έτσι περίπου κλείνει τό δημορφο αυτό βιβλίο του κ. Γ. Β. για την ιδιαίτερη πατρίδα του· στόν επίλογο, ως μνημόσυνο, παρατίθενται τά όνόματα τών Προσωπασανιωτών που φονεύθηκαν από τούς Βουλγάρους από 30/9/41-3/10/41, τά όποια αναγράφονται στην επιτύμβια στήλη του Κοιμητηρίου τής κομοπόλεως.

Περιττό νά σημειώσουμε την ώφέλεια και χρησιμότητα του βιβλίου αυτού πού μέ άγάπη συνέθεσε ο κ. Γ. Β. για την ιδιαίτερη πατρίδα του. Άξιοποίηση τών πηγών, επιτυχής σύνθεση, λεπτομερείς αφηγήσεις, κατάθεση άγνώστων ειδήσεων πού άφορούν τόν αιώνα μας. Αυτά είναι τά χαρακτηριστικά και οι άρετές του βιβλίου. Καί μαζί οι εικόνες από πίνακες ζωγραφικής, φιλοτεχνημένοι από τόν ίδιο τόν συγγρ., και πού αναπαριστούν την όμορφιά αυτής τής ακρώρειας τής Άνατ. Μακεδονίας.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Νικολάου Άργ. Λούστα, *Λαογραφική Μελέτη Νιβέαστας = Νέβεσκας = Νυμφαίου Φλωρίνης*, Θεσσαλονίκη 1996, σσ. 274.

Ό κ. Ν. Ξ. Λούστας, επί χρόνια διδάσκαλος στην Δυτική Μακεδονία και την Θεσσαλονίκη, άγάπησε τήν γενέθλια γη, τό Νυμφαίον Φλωρίνης, και άσχολήθηκε μέ τήν ιστορία της και τόν πολιτισμό της. Καρπός αυτής τής άγάπης είναι τά δύο βιβλία μέ πλούσιο υλικό, χρήσιμο στόν αναγνώστη, αλλά και στόν έρευνητή. Στόν υπότιτλο του βιβλίου του δηλώνει αυτή του τήν διάθεση προς τό Νυμφαίον. «Ή άγάπη, γράφει, προς τήν γενέθλια γη και η διάσωση τών ήθων και έθιμων τών βλαχοφώνων Έλλήνων υπήρξε τό κίνητρο τής εργασίας μου αυτής». Ό συγγ. άνήκει λοιπόν σ' εκείνους τούς παλαιούς καλούς εκπαιδευτικούς πού δέν μόχθησαν μόνον για τήν μόρφωση τών νέων, αλλά φρόντισαν νά διασώσουν τήν ιστορία, τά μνημεία του λόγου, τόν πολιτισμό έν γένει τών περιοχών, όπου γεννήθηκαν η δίδαξαν· γι' αυτό τούς όφείλουμε βαθεία εύγνωμοσύνη.

Στήν εισαγωγή ο κ. Ν. Α. παρουσιάζει τά περιεχόμενα και τήν μεθοδολογία πού ακολουθεί· πρόκειται για υλικό πού ο ίδιος άγγιξε μετέχοντας στόν βίο τών Νυμφαιωτών συμπατριωτών του από μικρό παιδί. Στό πρώτο κεφ. ο συγγρ. άσχολείται μέ τά ζητήματα πού άφορούν τήν κοινωνική όργάνωση του οικισμού· παρουσιάζει τίς διατυπωθείσες υποθέσεις για τήν ίδρυση του Νυμφαίου, πιθανότατα μετά τό 1385, τήν έτυμολογία Νιβέαστα από τό νι-βέαστα (άρνητικό μακεδονικό μόριο νι + νίδεο = βλέπω) = άθάατο, τόν έρχομό προσφύγων από τήν Νικολίτσα του Γράμμου, τήν φυγή Νυμφαιωτών προς τά Άνω Πορδία πρό του 1659, τόν πλοΰτο των κατοίκων του, τήν συμμετοχή τους στούς έθνικούς άγώνες· τόν άπασχολεί, έπίσης, η διοίκηση του χωριού μέ τούς δημογέροντες, τίς ένορίες, τούς φόρους, τούς κοινοτικούς ύπαλλήλους,

τούς έφοροεπιτρόπους τών σχολείων, αλλά και οι κοινωνικές σχέσεις, ό ξενιτεμός και ό γυρισμός, οι οικογενειακές σχέσεις, ή θέση του άνδρός και τής γυναίκος στην οικογένεια και τήν κοινωνία. Τό οικογενειακό και τό λαϊκό δίκαιο (νόθεσία, αποκληρώση, αδελφοποιτοί), τό κληρονομικό δίκαιο (διαδοχή έξ αδιαιρέτου, ένέχυρα), τό Ένοχικό, τό Ποινικό δίκαιο πού ήσαν άγραφοι νόμοι και σύμφωνοι μέ τήν λαϊκή δικαιοσύνη αντίληψη είναι από τά πιο ένδιαφέροντα ύποκεφάλαια του βιβλίου του κ. Ν. Λ. Ό συγγρ. έξετάζει τά σχετικά μέ τήν έγχυμοσύνη, τήν γέννηση, τήν λοχεία, τό σαράντισμα, τίς μοίρες, τήν βασκανία, τίς παιδικές ασθένειες, όλα αναφερόμενα στην λαϊκή ιατρική άσχολεϊται, έπίσης, μέ τό βάπτισμα και τήν άνατροφή του παιδιού στο σπίτι και στο σχολείο, τά παιδικά παιχνίδια κλπ.

Ή προξενία, ό άρραβώνας, ό γάμος, ό θάνατος είναι ζητήματα πού άπασχολούν τόν κ. Ν. Λ., αλλά και οι προλήψεις, οι συνήθειες και οι δεισιδαιμονίες για τόν γάμο.

Στό δεύτερο κεφάλαιο ό συγγρ. άσχολεϊται μέ τήν μαγεία, τίς δεισιδαιμονίες, τήν μαντική και τά σημεία της, τήν όνειρομαντεία, τήν αστρολογία, τίς προλήψεις για τίς άποφράδες ήμέρες, τά μερομήνια, τήν μετεωρολογία, τήν δημόδη ιατρική μέ τά γιαντροσόφια, τήν ειδική θεραπευτική δυστυχώς ό κ. Ν. Λ. όμολογεί ότι άδυνατεί πλέον να παρουσιάσει τίς ασθένειες τών ζώων, λόγω τής αντικαταστάσεώς των από τίς πατρός είδους μηχανές.

Στό τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ή γλώσσα τής λατρείας, οι ακολουθίες, οι έορτές, τά έκκλησιαστικά σκεύη, οι νηστείες, ή μετάληψη, οι άργίες, τά πρόσφορα, οι άρτοκλασίες, τά ύψώματα, τά έθιμα τών Χριστουγέννων, τών Θεοφανίων πού έδιναν ξεχωριστή λαμπρότητα στον θρησκευτικό και κοινωνικό βίο του Νυμφαίου. Στην συνέχεια ό κ. Ν. Λ. παρουσιάζει τίς άνοιξιάντικες έορτές, στην σειρά μέ κάθε μήνα, τίς έορτές τής Μ. Έβδομάδας και του Πάσχα, τίς έορτές του θερόου, πού φθινοπώρου και του χειμώνα. Στό έπόμενο ύποκεφ. ό κ. Ν. Λ. άσχολεϊται μέ τίς άρχαιοελληνικές και όμηρικές λέξεις στην βλαχική διάλεκτο μέ βάση τίς μελέτες τών Άντ. Μπουομπουκη, Άχ. Λαζάρου, Κ. Νικολαΐδου, Ν. Κατόνη, Pascu και τήν άνέκδοτη του Άλεξ. Άγγέλου.

Στό τέταρτο κεφάλαιο ό λόγος είναι για τά κάλαντα, τά καρναβάλια, τό Πάσχα, τίς «κούνιες» πού έορτάζονταν άνήμερα του Άγίου Γεωργίου, τόν κλήδονα, τήν περπερόνα. Άσχολεϊται, έπίσης, ό συγγρ. μέ τά έθιμα του άρραβώνας, τά προκοιούφωνα, τόν γάμο, τόν θάνατο, τά μνημόσυνα, έθιμα πού πιστά ακολουθούσαν οι Νεβεσιώτες.

Τό πέμπτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στα παραμύθια τής Νέβεσας: έδώ ό συγγρ. διαπιστώνει μέ θλίψη πόσο άλλαξαν οι καιροί, αφού τώρα πιά τά χωριά έρημωσαν και ούτε γιαγιάδες ούτε παιδάκια ύπάρχουν εκεί για να συνεχίσουν τήν παράδοση. Ή εισβολή τής τηλεόρασης και άλλοι λόγοι έχουν οδηγήσει στην έξαφάνιση τών παραμυθιών. Ό συγγρ. προσφέρει σοβαρή ύπηρεσία στην λαογραφία μας μέ τήν παράθεση είκοσι δύο παραμυθιών του Νυμφαίου σημειώνοντας ότι δεκάδες παραμυθιών έχουν ξεχαστεί, αφού δέν βρέθηκε νωρίς κάποιος να τά καταγράψει.

Στό έκτο κεφάλαιο ό κ. Ν. Λ. κάμει λόγο για τά τραγούδια του Νυμφαίου πού αναφέρονταν στην καταστροφή τής Νάουσας τό 1822, τόν πόλεμο του 1897, τόν Μακεδονικό Άγώνα, τόν Π. Μελά, τά τραγούδια τής ξενιτιάς. Αναφέρει δεκαέξι από αυτά παραθέτοντας δύο-τρεις στίχους από τό καθένα.

Στό έβδομο ύποκεφάλαιο ό συγγρ. παραθέτει σειρά χρήσιμων στοιχείων για τήν άνάγνωση τών βλαχικών λέξεων (προφορά φωνηέντων, συμφώνων, διφθόγγων), τονισμό κλπ. μέ τήν παράθεση 78 κουτσοβλάχικων τραγουδιών και τήν ελληνική

μετάφρασή τους.

Συμπερασματικά τό βιβλίο τοῦ κ. Ν. Α. συνιστᾶ προσφορά στήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τοῦ Νυμφαίου, στήν ἱστορία τοῦ βλαχόφωνου Ἑλληνισμοῦ καί τῆς Μακεδονίας γενικότερα. Μαζί μέ τήν *Ἱστορία τοῦ Νυμφαίου*, πού ὁ ἴδιος ἔγραψε, ἀποτελοῦν μία γενναία συμβολή στήν γνώση τῆς ἱστορίας ἐνός ἀπό τά πιό ἱστορικά χωριά τῆς Μακεδονίας. Εὐχόμαστε, τέλος, στόν ἀκάματο Μακεδόνα ἐκπαιδευτικό νά ζήσει πολλούς καί καλοῦς χρόνους προβάλλοντας τήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τοῦ Νυμφαίου.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

Ιωάννη Α. Παπαδριανού, *Η ελληνική παλιγγενεσία του 1821 και η βαλκανική της διάσταση*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή 1996, σελίδες 63.

Η φωτεινή εικόνα της ελληνικής παλιγγενεσίας σε βαλκανικό επίπεδο καθώς και η συγκινητική συμμετοχή των Βαλκάνιων στην επανάσταση αποτελούν το αντικείμενο μελέτης του καθηγητή του Δ.Π.Θ. και γνωστού βαλκανιολόγου κ. Ιωάννη Παπαδριανού στο βιβλίο του «Η ελληνική παλιγγενεσία του 1821 και η βαλκανική της διάσταση».

Στο παρελθόν, η ελληνική ιστοριογραφία ασχολήθηκε κυρίως με τους Ευρωπαίους και Αμερικανούς φιλέλληνες σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στην ελληνική επανάσταση. Στις μέρες μας, νεότεροι ιστορικοί κι ανάμεσά τους ιδιαίτερα γνωστός ο κ. Παπαδριανός ασχολήθηκαν με την έρευνα γύρω από τη συμμετοχή βαλκάνιων αγωνιστών στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

Ο ελληνικός απελευθερωτικός Αγώνας από την περίοδο της προετοιμασίας μέχρι το τελειωτικό χτύπημα κατά των Οθωμανών βρήκε πολλούς βαλκάνιους υποστηρικτές όπως Σέρβους, Βουλγάρους, Μαυροβουνιώτες, Αλβανούς ακόμα και Βοσνίους.

Η γενικότερη αφύπνιση των βαλκανικών λαών εκφράστηκε, όπως επισημαίνεται από τον κ. Παπαδριανό, μέσα από το επαναστατικό πρόγραμμα του Ρήγα, του μαντατοφόρου της ελευθερίας και του μεγάλου οραματιστή της Δημοκρατίας. Η αναφορά του συγγραφέα στην προσωπικότητα του Ρήγα καθιστά τη μελέτη ιδιαίτερα επίκαιρη με τη φειτηνή συμπλήρωση των διακοσίων χρόνων από το θάνατό του.

Το «παζάρεμα» του μεγάλου αυτού Έλληνα και η παράδοσή του στους Τούρκους αποτελεί την πιο απάνθρωπη προδοσία του «πολιτισμένου» κόσμου, όπως εμφaticά τονίζεται στο βιβλίο.

Το επαναστατικό Σερβικό κίνημα, προανάκρουσμα του ελληνικού, απέδειξε ότι η τουρκική δύναμη δεν ήταν αήττητη και ανέδειξε σημαντικότετους μαχητές της ελευθερίας, τους Έλληνες εθελοντές Γιωργάκη Ολύμπιο, Κόντη και Νικοτσάρα. Το παράδειγμα των Σέρβων αποτελεί πηγή έμπνευσης του Ανώνυμου συγγραφέα της «Ελληνικής Νομαρχίας».

Ο κοινός απελευθερωτικός αγώνας βρήκε την έκφρασή του στο «Σχέδιον Γενικών» της Φιλικής Εταιρείας που απέβλεπε ακόμη και σε μια Ελληνομαυροβουνιώτικη συμμαχία, κυρίως όμως στον προσεταιρισμό του πολεμικού αρχηγού και νικητή της Α΄ Σερβικής επανάστασης Καραγιώργη Πέτροβιτς, τον οποίο και πέτυχε κερδίζοντας